

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» Чубінської Наталії Богданівни на дисертацію Козубської Світлани Володимирівни «Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки. Початок ХХІ століття характеризується стрімким розвитком цифрової економіки, розширенням глобального інформаційного простору та зростанням ролі ІТ-технологій у всіх сферах життя. У цих умовах суспільство потребує фахівців, здатних не лише ефективно працювати з технологічними інструментами, а й комунікувати в багатокультурному професійному середовищі, де англійська мова є основним засобом взаєморозуміння. Тому формування іншомовної комунікативної компетентності набуває особливого значення як невід'ємна складова професійної компетентності сучасного ІТ-фахівця.

Інформаційно-технологічна сфера сьогодні є рушійною силою інноваційного розвитку України, а підготовка кваліфікованих кадрів для неї безпосередньо впливає на конкурентоспроможність держави у світовому цифровому середовищі. Саме тому заклади фахової передвищої освіти, де здійснюється початкова професійна підготовка ІТ-спеціалістів, мають адаптувати освітній процес до сучасних вимог ринку праці, зокрема до потреби в володінні іноземною мовою за професійним спрямуванням.

Разом із тим у системі фахової передвищої освіти зберігаються певні суперечності: між потребою роботодавців у фахівцях, здатних до ефективного іншомовної комунікації, та недостатнім рівнем сформованості цієї компетентності в студентів; між можливостями освітнього середовища коледжів і відсутністю цілісних методичних рішень щодо іншомовної підготовки майбутніх ІТ-спеціалістів.

Пошук шляхів подолання цих суперечностей зумовлює наукову й практичну значущість дослідження Козубської Світлани Володимирівни, присвяченого розв'язанню проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти. Робота спрямована на вдосконалення теоретико-методичних основ професійної освіти та має безпосередню практичну цінність для педагогічної спільноти.

Тема дослідження узгоджується з науковим напрямом кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретико-методичні засади особистісного і професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір» (реєстраційний номер 0121U113179) і відповідає стратегічним завданням модернізації професійної освіти України.

Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (протокол № 3/21 від 18.10.2021 р.)

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Оцінюючи зміст і результати дисертаційного дослідження, слід відзначити

положення, що мають істотне теоретичне й практичне значення для розвитку сучасної педагогічної науки. У дисертації Козубської Світлани Володимирівни відображено результати опрацювання науково-педагогічної літератури, на основі якої уточнено поняттєво-категорійний апарат дослідження. Обґрунтовано зміст і структуру іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців, підготовка яких здійснюється у закладах фахової передвищої освіти. Авторка подає визначення та характеристики критеріїв, показників та рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців. У роботі особлива увага приділена визначенню, обґрунтуванню та експериментальній перевірці педагогічних умов, необхідних для забезпечення сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців у закладах фахової передвищої освіти. Заслуговує на схвалення розроблений навчально-методичний супровід для навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що має як теоретичне, так і практичне значення для вдосконалення професійної підготовки фахівців за ІТ-спеціальностями у системі фахової передвищої освіти.

3. Нові факти, одержані здобувачем. У дисертаційній роботі Козубської Світлани Володимирівни вперше визначено, аргументовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери, підготовка яких здійснюється у системі фахової передвищої освіти (забезпечення професійно-практичного спрямування змісту курсу іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; забезпечення інтегрованого навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у фахових коледжах; організація інтерактивного навчання іноземної мови студентів ІТ-спеціальностей у закладах фахової передвищої освіти; оптимізація навчально-методичного супроводу навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій); обґрунтовано зміст і структуру іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців, підготовка яких здійснюється у закладах фахової передвищої освіти, на основі виокремлення мотиваційного, когнітивного, діяльнісного компонентів; означено критерії (мотиваційно-ціннісний, лінгвістично-когнітивний, комунікативно-діяльнісний), показники та рівні (високий, середній, достатній, низький) сформованості іншомовної комунікативної компетентності; уточнено зміст ключових категорій дослідження: «фахова передвища освіта», «фаховий коледж», «фаховий молодший бакалавр», «ІТ-фахівець», «іншомовна комунікація ІТ-фахівців»; удосконалено навчально-методичний супровід для навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах; дістали подальшого розвитку положення про використання потенціалу професійно-практичного спрямування змісту курсу іноземної мови для студентів ІТ-спеціальностей, організацію інтегрованого та інтерактивного навчання у курсі іноземної мови для студентів закладів фахової передвищої освіти.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації та публікацій Козубської Світлани Володимирівни дає підстави зробити висновок про наукову

обґрунтованість, логічну послідовність і достовірність отриманих результатів. Вивчення джерельної бази дозволило виокремити науково обґрунтовані суперечності, на розв'язання яких спрямовано виконання завдань дослідження.

Здійснений аналіз джерел, а також використання комплексу теоретичних (аналіз, синтез, узагальнення, моделювання, систематизація) і емпіричних (анкетування, педагогічне спостереження, експеримент, статистичний аналіз) методів забезпечили повноту, доказовість і наукову аргументованість висновків. Це дало змогу дисертантці визначити структуру, критерії, показники та рівні її сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери, обґрунтувати педагогічні умови її формування, а також експериментально перевірити їх ефективність в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти.

Науковий апарат дослідження, викладений у вступі, вирізняється логічною цілісністю та внутрішньою узгодженістю. Чітко визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, методологічні підходи, алгоритм і методичний інструментарій, що забезпечує послідовність реалізації наукового пошуку та коректність інтерпретації результатів.

Новизна і достовірність загальних висновків зумовлені системним аналізом наукових джерел, застосуванням сучасних методологічних підходів (компетентнісного, комунікативного, інтегрованого, діяльнісного), а також використанням взаємопов'язаних методів дослідження, спрямованих на досягнення поставленої мети. Достовірність отриманих результатів підтверджується результатами педагогічного експерименту, проведеного у закладах фахової передвищої освіти України, та впровадженням авторського навчального посібника у практику викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Дисертацію виконано на високому науковому рівні. Авторка глибоко володіє теорією досліджуваної проблеми, демонструє знання сучасних методів педагогічного аналізу, статистичної обробки результатів експерименту і здатність до наукової інтерпретації даних. Позитивне враження справляють логічна структура, науковий стиль викладу, належне оформлення тексту, наявність ілюстративного матеріалу.

Зміст поданих українською та англійською мовами анотацій повністю відповідає структурі й змісту дисертації, відображає її мету, завдання, результати та наукову новизну. Рівень апробації результатів є достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня та публікаціями у фахових виданнях категорії «Б», що засвідчує високий рівень наукової зрілості здобувачки.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Опрацювання науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження, уточнення його поняттєво-категорійного апарату, обґрунтування змісту і структури іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців, підготовка яких здійснюється у закладах фахової передвищої освіти мають важливе значення як для теорії, так і практики системи фахової передвищої освіти. Визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців, визначення, обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов, необхідних для забезпечення сформованості іншомовної

комунікативної компетентності майбутніх ІТ-фахівців у закладах фахової передвищої освіти, а також розроблений навчально-методичний супровід для навчання іноземної мови майбутніх фахівців ІТ-сфери у фахових коледжах із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій можуть бути використані як для виконання подальших наукових студій, так і для вдосконалення практики сучасних закладів фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців за відповідною спеціальністю.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Результати дисертаційного дослідження Козубської Світлани Володимирівни мають значний практичний потенціал і можуть бути використані в різних напрямках освітньої діяльності: у практиці закладів фахової передвищої освіти – для вдосконалення навчального процесу з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», упровадження інтегрованого, комунікативного та компетентнісного підходів до навчання студентів ІТ-спеціальностей; у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників – для удосконалення професійної компетентності викладачів іноземних мов, зокрема з питань організації інтерактивного іншомовного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; у процесі розроблення освітньо-професійних програм і навчально-методичних матеріалів – як наукове підґрунтя для оновлення змісту мовної підготовки майбутніх фахівців ІТ-сфери, формування у них практичних комунікативних умінь, необхідних для професійної діяльності; у науково-дослідній роботі – для подальшого розвитку теорій, покладених в основу іншомовної професійної підготовки сучасних фахівців, зокрема у контексті цифровізації освітнього середовища; у діяльності методичних комісій та кафедр іноземних мов – для створення навчально-методичного забезпечення, впровадження сучасних педагогічних технологій, розроблення електронних ресурсів і дидактичних матеріалів, орієнтованих на професійне спілкування.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків списку використаних джерел (292 найменування), 14 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 316 сторінок, з них 204 сторінки основного тексту. Оформлення дисертаційної роботи відповідає вимогам нормативних документів, характеризується послідовністю викладу матеріалу та логічністю зв'язків між розділами. У дисертаційній роботі використовується відповідна наукова термінологія, а сам текст роботи характеризується стислістю, лаконічністю, точністю формулювань та відсутністю зайвих елементів, що відповідає нормам наукового стилю української мови.

У першому розділі «Підготовка майбутніх фахівців ІТ-сфери до іншомовної комунікації як науково-педагогічна проблема» розкрито зміст ключових понять і категорій дослідження, обґрунтовано сутність іншомовної комунікативної компетентності ІТ-фахівців, визначено й охарактеризовано її структурні компоненти, а також проаналізовано сучасний стан навчання іноземних мов майбутніх спеціалістів ІТ-галузі у закладах фахової передвищої освіти.

У другому розділі «Науково-методичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової

передвищої освіти» представлено діагностичний інструментарій, описано критерії, показники та рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності, визначено й обґрунтовано педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності фахових молодших бакалаврів з ІТ-спеціальностей.

У третьому розділі «Організація педагогічного дослідження та інтерпретація експериментальних даних» представлено методику та програму реалізації дослідження, висвітлено специфіку діагностики формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти на констатувальному та формувальному етапах педагогічного експерименту та інтерпретацію експериментальних даних.

Визначено перспективи подальших науково-педагогічних досліджень.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. Педагогічний експеримент у дослідженні сплановано таким чином, що в експериментальній групі комплексно реалізовано всі визначені педагогічні умови. Це принесло позитивний результат – рівень іншомовної комунікативної компетентності студентів в експериментальній групі зріс у порівнянні з контрольною групою. Однак комплексне впровадження змін в освітній процес не дозволяє з'ясувати внесок кожної окремої педагогічної умови. Відтак, дискусійним є питання, чи всі запропоновані умови однаково впливові, чи деякі з них мали вирішальне значення. У цьому випадку варто було б пріоритезувати виокремлені педагогічні умови.

2. У дисертації вживаються терміни «іншомовна компетентність» та «іншомовна комунікативна компетентність» майбутніх ІТ-фахівців. Якщо ці поняття різняться за змістом (наприклад, комунікативна компетентність як складова іншомовної компетентності), то варто було б чітко зафіксувати цю відмінність. Якщо ж ідеться про тотожні або близькі за значенням поняття, то доцільніше було б обмежитися одним терміном для уникнення непорозуміння.

3. Заслугове на схвалення виконаний здобувачкою аналіз поняттєво-категорійного апарату дослідження, а також визначення сутності та характеристики іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери. На наше переконання, у дисертаційній роботі варто було б виокремити підрозділ, в якому можна було б більш глибоко проаналізувати як теоретичні основи дослідження, так і методологічні підходи до її формування.

4. Заслугове на схвалення запропонований авторкою навчальний посібник. Залишається порекомендувати здобувачці продовжити роботу у цьому ж напрямку та підготувати підручник, який повністю відображав би змістове наповнення навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» для здобувачів освіти – майбутніх ІТ-фахівців.

5. Робота не позбавлена окремих орфографічних та стилістичних огріхів.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Наукові результати та основні положення, висновки та рекомендації достатньо повно викладено у вигляді 10 праць, з яких 6 одноосібні, зокрема: 5 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 4 публікації,

що засвідчують апробацію матеріалів дисертації на науково-практичних конференціях; 1 – навчальний посібник, що додатково відображає результати науково-педагогічного дослідження.

10. Висновок. Отже, рецензована дисертаційна робота Козубської Світлани Володимирівни «Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери у закладах фахової передвищої освіти» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано наукове завдання щодо визначення, аргументації та перевірки педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ІТ-сфери, підготовка яких здійснюється у системі фахової передвищої освіти, під час педагогічного експерименту, що має важливе значення для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Основні результати дисертації повністю відображені у 10 наукових публікаціях (5 статей у виданнях, що належать до переліку наукових фахових видань України; 4 тези доповідей у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій; 1 навчальний посібник).

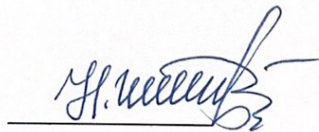
Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Усе це дає підстави стверджувати, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, а Козубська Світлана Володимирівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Наталія ЧУБІНСЬКА

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Роман БРИЛИНСЬКИЙ